Муқәддәс Китап

Тәврат 25-қисим

«Жиға-зарлар»

© Муқəддəс Китап 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Уйғурчə Муқəддəс тəрҗимиси»

Тәврат 25-қисим

«Жиға-зарлар»

(Йәрәмия пәйғәмбәрниң жиға-зарлири)
(яки «Мәрсийәләр»)

Кириш сөз

Йәрәмия пәйғәмбәр язған Тәвраттики «Жиға-зарлар» қисмини узун тонуштурушниң һаҗити йоқ. Еникқи, у пәйғәмбәрниң чоң китави («Йәрәмия»)ни толуқлайдиған қошумчидур. Мәзкур китапниң «арқа көрүнүш»ини чүшиниш үчүн оқурмәнләрниң авал «Йәрәмия» дегән қисимни һәмдә униңға қошумчә қилинған «кириш сөз», шундақла «қошумчә сөз»ни оқушини тәвсийә қилимиз. Бу «Жиға-зарлар» қисми тоғрилиқ шуни дейиш зөрүрки, китапта қәйт қилинғини пәйғәмбәрниң өзиниң җан-җегәр қериндашлири болған хәлиқниң Худаға қилған асийлиқлири һәмдә ақивәттә тартқан җазалириға қарап, Худаға өз дәрд-әләмлирини төккәнлиридин ибарәттур. Китапта, Бабил империйәси (миладийәдин илгәрки 588-586-жили) Пәләстингә ахирқи қетим таҗавуз қилған чағдики дәһшәтлик езилишләр, азап-оқубәтләр, болупму уларниң Йерусалимни 18 ай қоршавға алғанлиғи алаһидә баян қилиниду.

Биз «Йәрәмия»ға қошумчә қилинған «кириш сөз»дин йәнә сөз алсақ: — «Йәрәмия һәргиз «Мән яхши, башқилар яман» яки «өзәм бәг, өзәм чоң» дәйдиған, башқиларни тәнқит қилишқа амрақ киши әмәс еди. У өз ели тәрипидин кәмситилгән, дайим уларниң зиянкәшлигигә учриған болсиму, униң Худаниң уларға рәһимдиллиқ көрситишини давамлаштурушини тилигәнлигини көримиз. Бәзи вақитларда у Худаға: «Мән үчүн қисас алғайсән» дәп дуа қилғини билән, «Жиға-зарлар» дегән китавидин, униң хәлиқниң һали тоғрилиқ чәккән қайғу-һәсрәтлири вә уларға бағлиған чоңқур муһәббитини көрәләймиз».

Биз мундақ аддий сөз билән «Йәрәмия» һәм униң «жиға-зар»лирини тәсвирләләймиз: «Йәрәмия»да хатириләнгини Худаниң Йәрәмияға (Исраил вә Йәһуда үчүн) ейтқан сөзлириниң хатириси, «Жиға-зарлар»да хатириләнгини болса Йәрәмияниң Худаға (Исраил вә Йәһуда үчүн) ейтқан сөзлириниң хатирисидур; «Жиға-зарлар» — Йәрәмияниң Худаниң сөзлиригә һәмдә хәлқиниң тартқан азап-оқубәтлиригә болған инкаси, чоң бир «мәрсийә»сидур.

Йәрәмия дәрд-әләм вә дад-пәрядлирини бизгә шеир шәклидә қалдурған. Китап бәш мунаҗат (һәр бир мунаҗат бир бап)тин тәркип тапиду. Авалқи төрт бап болса «елипбәлик шеир» шәклидидур. Ибраний йезиғида 22 һәрип бар. «Елипбәлик шеир» болса, тақ айәтлириниң һәр бири ибраний елипбә тәртивигә асасән йеңи һәрип билән башлиниду (мәсилән, уйғур тилида болса, а-, ә-, б- қатарлиқ һәрипләр билән башланғанға охшаш).

Үчинчи бап үч айәттин тәркип тапқан 22 бөләккә бөлүнгән болуп, униңда 66 айәт бар; бөләкләр «елипбә тәртиви» бойичә йезилиду, һәр бир бөләктики үч айәт охшаш һәрип билән башлиниду.

Китапниң йәнә бир алаһидилиги: — 2-, 3- һәм 4-бапларда, «елипбә тәртиви»дә икки һәрип, йәни «пе» (16-һәрип) вә «айин» (17-һәрип) алмаштурулиду. Икки һәрипниң алмаштурулушниң сәвәви бүгүнки күнгичә чоң бир сирдур.

Китапниң бәшинчи бапи «елипбәлик шеир» шәклидә йезилған әмәс, лекин униңдиму 22 айәт бар.

Дегинимиздәк, китапта баштин-аяқ сөзлигүчи Йәрәмиядур. У бәзидә «Зион» яки Йерусалимға, бәзидә Исраилға вәкил болуп сөзләйду.

Мәзмун: —

1-бап, 1-22   1-мунаҗат («елипбәлик шеир») Йерусалимниң қайғу-һәсрити
2-бап, 1-22   2-мунаҗат («елипбәлик шеир») Йерусалимниң җазалиниши
3-бап, 1-66 3-мунаҗат («елипбәлик шеир») Җаза вә үмүт
4-бап, 1-22 4-мунаҗат («елипбәлик шеир») «Харабилик ичидә турған Йерусалим»
5-бап, 1-22 5-мунаҗат («елипбәлик шеир» әмәс) Рәһим тиләш дуаси

••••••••

Йәрәмиянің жиға-зарлири

«Йәрәмия пәйғәмбәрниң жиға-зарлири»

1-мунажат — Йерусалимниң қайғу-һәсрити

1 1 |א| Аләф Аһ!
Илгири адәмләр билән лиқ толған шәһәр,
Һазир шунчә йиганә олтириду!
Әлләр арисида катта болғучи,
Һазир тул хотундәк болди!
Өлкиләр үстидин һөкүм сүргән мәликә,
Һашарға тутулди!
2 |ב| Бәт У кечичә аччиқ жиға көтәрмәктә;
Мәңзидә көз яшлири тарамлимақта;
Ашнилири арисидин,
Униңға тәсәлли беридиған һеч бири йоқтур;
Барлиқ достлири униңға сатқунлуқ қилди,
Улар униңға дүшмән болуп кәтти.
3 |ג| Гимәл Йәһуда жәбир-жапа һәм еғир қуллуқ астида,
Сүргүнлүккә чиқти;
У әлләр арисида мусапир болди,
Һеч арам тапмайду;
Уни қоғлиғучиларниң һәммиси,
Униңға йетишивелип, уни тар йолда қистайду;
4 |ד| Даләт Һеч ким һейтларға кәлмигәнлиги түпәйлидин,
Зионға баридиған йоллар матәм тутмақта.
Барлиқ қовуқлири чөлдәрәп қалди,
Каһинлири аһ-зар көтәрмәктә,
Қизлири дәрд-әләм ичидидур;
Өзи болса,
Қаттиқ азапланмақта.
5 |ה| Хе Күшәндилири униңға ғожайин болди,
Дүшмәнлири ронақ тапмақта;
Чүнки униң көплигән асийлиқлири түпәйлидин,
Пәрвәрдигар уни жәбир-жапаға қойди.
Униң балилири кәлмәскә кәтти,

1:1 **«Аһ! Илгири адәмләр билән лиқ толған шәһәр, һазир шунчә йиганә олтириду!...»** — изаһат: биринчи бабта Йәрәмия Йерусалимни мусибәттә болған аял яки қиз сүпитидә тәсвирләйду, униң дәрдидә қайғуриду. Қаришимизчә, мошу бабтики «у» Йерусалим (Зион)ни көрситиду, шундақла «у» мусибәтлик аял яки қиз сүпитидә көрүниду. Биринчи бабта «мән» — пәйғәмбәр өзини Йерусалимниң орниға қоюп, мусибәтлик аял яки қиз сүпитидә Йерусалимниң орнида қайғуриду («мән» яки «у» аялчә родта ипадиләнгән).
1:2 **«Ашнилири» ... «достлири»....** — Йерусалимға иттипақдаш болайли дегән ят әлләрни якиЙерусалимдикиләр таянған бутларни көрситиду.
1:2 Зәб. 6:7-8
1:3 **«Йәһуда жәбир-жапа һәм еғир қуллуқ астида...»** — башқа бирхил тәржимиси «Йәһуда жәбир-жапа һәм еғир қуллуқтин кейин, ...».

Күшәндисигә әсир болуп сүргүн болди.
6 |ו| Вав Барлиқ һөрмәт-шөһрити Зионниң қизидин кәтти;
Әмирлири яйлақни тапалмиған кийиклärдәк болди;
Уларниң овчидин өзини қачурғидәк һеч дәрмани қалмиди.
7 |ז| Заин Харланған, сәргәрдан болған күнлиридә,
Хәлқи күшәндисиниң қолиға чүшкән,
Һеч ким ярдәм қолини созмиған чағда,
Йерусалим қедимдә өзигә тәвә болғанлирини,
Қиммәтлик байлиқлирини ядиға кәлтүрмәктә;
Күшәндилири униңға мәсқирилик қарайтти;
Күшәндилири униң набут болғанлиғини мәсқирә қилишти.
8 |ח| Хәт Йерусалим әшәддий еғир гуна садир қилған;
Шуниң билән у һарам болди;
Униң ялаңачлиғини көргәчкә,
Уни һөрмәтлигәнләр һазир уни кәмситиду;
Уятта, уһ тартқиничә у кәйнигә бурулди.
9 |ט| Тәт Униң өз һәйзлири етәклирини булғивәтти;
У ақивитини һеч ойлимиғандур;
Униң жиқилиши әҗайип болди;
Униңға тәсәлли бәргүчи йоқтур;
— «Аһ Пәрвәрдигар, харланғинимға қара!
Чүнки дүшмән һалимдин махтинип кәтти!».
10 |י| Йод Күшәндиси қолини униң қиммәтлик нәрсилири үстигә созди;
Өзиниң муқәддәс җайиға әлләрниң бесип киргәнлигини көрди;
Сән әсли уларни ибадәт җамаитиңгә «киришкә болмайду» дәп мәнъий қилғанғу!
11 |כ| Каф Бир чишләм нан издәп,
Униң хәлқиниң һәммиси уһ тартмақта;
Җенини сақлап қелиш үчүнла,
Улар қиммәтлик нәрсилирини ашлиққа тегишти.
«Аһ Пәрвәрдигар, қара!
Мән әрзимәс саналдим.
12 |ל| Ламәд Әй өтүп кетиватқанлар,
Бу силәр үчүн һеч иш әмәсму?
Қарап бақ, мениң дәрд-әлимимдәк башқа дәрд-әләм бармиду?
Пәрвәрдигар отлуқ ғәзивини чүшәргән күнидә,
Уни мениң үстүмгә жүклиди.
13 |מ| Мәм У жуқуридин от яғдурди, от сүйәклиримдин өтүп көйдүрди.
У уларниң үстидин ғәлибә қилди.
У путлирим үчүн тор-қапқанни қоюп қойди,

1:5 **«Дүшмәнлири ронақ тапмақта»** — башқа бирхил тәрҗимиси «Дүшмәнлири уни булаң-талаң қилди».
1:6 **«Барлиқ һөрмәт-шөһрити Зионниң қизидин кәтти»** — яки «Барлиқ һөрмәт-шөһрити Зионниң қизидин елип кетилди».
1:7 **«һеч ким ярдәм қолини созмиған чағ»** — Йәһуда һәрдайим башқа әлләр билән иттипақдаш болмақчи болуп кәлгән — лекин һалқилиқ пәйттә «иттипақдашлири» униңға һеч ярдәм қилмиған.
1:8 **«Шуниң билән у һарам болди»** — башқа бирхил тәрҗимиси «Шуңа у мазақниң объекти болди».
1:8 Йәш. 47:3
1:9 Қан. 32:29
1:11 Йәр. 52:6
1:12 Аюп 19:21; Зәб. 68:20-21; Мат. 26:38-40

Мени кәйнимгә яндурди,
У мени набут қилди,
Күн бойи У мени зәипләштүрди.
14 |נ| Нун Асийлиқлирим боюнтуруқ болуп бойнумға бағланди;
Қоллири танини чиң чигип чәмбәрчас қиливәтти;
Асийлиқлирим бойнумға артилди;
У дәрманимни мәндин кәткүзди;
Рәб мени мән қаршилиқ көрситәлмәйдиғанларниң қоллириға тапшурди.
15 |ס| Самәк Рәб барлиқ батурлиримни оттурумдила йәргә урувәтти;
У мениң хил жигитлиримни езишкә,
Үстүмдин һөкүм чиқиришқа кеңәш чақирди.
Рәб гоя үзүм көлчигидики үзүмләрни чәйлигәндәк,
Йәһуданиң пак қизини чәйливәтти.
16 |ע| Айин Мошулар түпәйлидин тарамлап жиғлимақтимән;
Мениң көзлирим, мениң көзлиримдин су еқиватиду;
Маңа тәсәлли бәргүчи, женимни әслигә кәлтүргүчи мәндин жирақтур;
Балилиримниң көңли сунуқтур,
Чүнки дүшмән ғәлибә қилди.
17 |פ| Пе Зион қолини созмақта,
Лекин униңға тәсәлли бәргүчи йоқ;
Пәрвәрдигар Яқуп тоғрилиқ пәрман чүшәрди —
Хошнилири униң күшәндилири болсун!
Йерусалим улар арисида иплас нәрсә дәп қаралди.

Йерусалим сөзләйду

18 |צ| Тсадә Пәрвәрдигар һәққанийдур;
Чүнки мән Униң әмригә хилаплиқ қилдим!
Әй, барлиқ хәлиқләр, аңлаңлар!
Дәрдлиримгә қараңлар!
Пак қизлирим, яш жигитлирим сүргүн болди!
19 |ק| Коф Ашнилиримни чақирдим,
Лекин улар мени алдиған еди;
Жан сақлиғидәк озуқ-түлүк издәп жүрүп,
Каһинлирим һәм ақсақаллирим шәһәрдә нәпәстин қалди.
20 |ר| Рәш Қара, и Пәрвәрдигар, чүнки азар чекиватимән!
Һәддидин зиядә асийлиқ қилғиним түпәйлидин,
Ич-бағрим қийниливатиду,
Жүригим өртилип кәтти.
Сиртта қилич анисини балисидин жуда қилди,

1:15 **«Рәб барлиқ батурлиримни оттурумдила йәргә урувәтти»** — «оттурумдила» болса Йерусалимниң оттурисида.
1:16 **«Маңа тәсәлли бәргүчи, женимға мәдәт бәргүчи»** — Худа Өзидур. **«Балилиримниң көңли сунуқтур»** — оқурмәнләрниң есидә барки, сөзлигүчи һазир Йерусалим, шуңа «мениң балилирим» өзидә туруватқанларни көрситиду, әлвәттә.
1:16 Йәр. 13:17
1:17 **«Хошнилири униң күшәндилири болсун!»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Униң күшәндилири әтрапиға олашсун!».
1:19 Йәр. 30:14

Өйлиримдә болса өлүм-ваба һөкүм сүрмәктә!
21 |ש| Шийн Хәқләр аһ-зарлиримни аңлиди;
Лекин тәсәлли бәргүчим йоқтур;
Дүшмәнлиримниң һәммиси күлпитимдин хәвәрдар болуп,
Бу қилғиниңдин хошал болди;
Сән жакалиған күнни уларниң бешиға чүшәргәйсән,
Шу чағда уларниң һали мениңкидәк болиду.
22 |ת| Тав Уларниң барлиқ рәзиллигини көз алдиңға кәлтүргәйсән,
Барлиқ асийлиқлирим үчүн мени қандақ қилған болсаң,
Уларғиму шундақ қилғайсән;
Чүнки аһ-зарлирим нурғундур,
Қәлбим азаптин зәиплишип кәтти!

2-мунажат – Йерусалимниң жазалиниши

2 1 |א| Аләф Рәб ғәзәп булути билән Зион қизини шундақ қаплиди!
У Исраилниң шәрәп-жуласини асмандин йәргә чөрүвәтти,
Ғәзиви чүшкән күнидә Өз тәхтипәрини һеч есидә қалдурмиди.
2 |ב| Бәт Рәб Яқупниң барлиқ туралғулирини жутувәтти, һеч айимиди;
У қәһри билән Йәһуданиң қизиниң қәлә-қорғанлириниң һәммисини ғулатти;
У падишалиқни әмирлири билән номусқа қоюп,
Йәр билән йәксан қиливәтти.
3 |ג| Гимәл У қаттиқ ғәзәптә Исраилниң һәммә мүңгүзлирини кесивәтти;
Дүшмәнни тосуған оң қолини Униң алдидин тартивалди;
Лавулдап көйгән өз әтрапини йәп кәткүчи оттәк,
У Яқупни көйдүрүвәтти.
4 |ד| Даләт Дүшмәндәк У оқясини кәрди;
Униң оң қоли етишқа тәйярланған еди;
Көзигә иссиқ көрүнгәнләрниң һәммисини күшәндиси кәби қирди;
Зион қизиниң чедири ичидә,
Қәһрини оттәк яғдурди;
5 |ה| Хе Рәб дүшмәндәк болди;
У Исраилни жутувалди,
Ордилириниң һәммисини жутувалди;
Униң қәлә-қорғанлирини йоқатти,
Йәһуданиң қизида матәм вә жиға-зерәларни көпәйтти.

1:20 **«Өйлиримдә болса өлүм-ваба һөкүм сүрмәктә»** — ибраний тилида «Ичидә болса өлүм-ваба һөкүм сүрмәктә».
1:20 Йәш. 16:11; Йәр. 48:36
1:21 **«Сән жакалиған күн...»** — Худа Йәрәмияға вә башқа пәйғәмбәрләргә Исраилни жазалайдиған бир күнни һәм ят әлләрни жазалайдиған бир күнни вәһий қилған еди.
2:1 **«Исраилниң шәрәп-жуласи» ... «Худаниң Өз тәхтипәри»** — булар Худаниң муқәддәс ибадәтханисини көздә тутуши мүмкин.
2:2 **«Яқупниң барлиқ туралғулири»** — «Яқуп» мошу айәтләрдә Яқупниң әвлатлирини, йәни Исраилларни көрситиду, әлвәттә. **«Йәһуданиң қизиниң қәлә-қорғанлириниң һәммисини ғулатти»** — «қәлә-қорғанлири» бәлким Йәһуданиң мустәһкәм шәһәрлирини көрситиду.
2:3 **«У қаттиқ ғәзәптә Исраилниң һәммә мүңгүзлирини кесивәтти»** — Тәвратта, «мүңгүз»ләр көп һалларда адәмләрниң аброй-шөһритини билдүриду. Мошу йәрдә Исраилниң пәхри болған абройлуқ мөтивәрлирини яки батур әзиматлирини көрситиши мүмкин. Мүңгүзләр адәмниң бешидин өскән әмәс! **«У Яқупни көйдүрүвәтти»** — мошу йәрдә «Яқуп» Яқупниң (Исраилниң) зимини вә шәһәр-йезилирини көрситиду.

6 |ו| Вав У Униң кәписини бағчини пачақлатқандәк пачақлатти;
У ибадәт сорунлирини йоқитивәтти;
Пәрвәрдигар Зионда һейт-байрамлар һәм шабатларни хәлқиниң есидин чиқиривәтти;
Ғәзәп оти билән падиша һәм каһинни чәткә қекивәтти.
7 |ז| Заин Рәб қурбангаһини ташливәтти,
Муқәддәс жайидин ваз кәчти;
У Зиондики ордиларниң сепиллирини дүшмәнниң қолиға тапшурди;
Һәтта Пәрвәрдигарниң өйидә,
Улар һейт-айәм күнидикидәк тәнтәнә қилишти!
8 |ח| Хәт Пәрвәрдигар Зион қизиниң сепилини чеқиветишни қарар қилған;
У униңға һалак өлчәм танисини тартип қойған;
У қолини чеқиштин һеч үзмиди;
У һәм истиһкамларни һәм сепилни зарлатти;
Иккиси тәң һалсирап қайғурмақта.
9 |ט| Тәт Униң дәрвазилири йәр тегигә ғәриқ болуп кәтти;
У униң төмүр-тақақлирини парә-парә қиливәтти.
Падишаси һәм әмирлири әлләр арисиға паланди;
Тәвраттики тәрбийә-йол- йоруқ йоқап кәтти,
Пәйғәмбәрлири Пәрвәрдигардин вәһий-көрүнүшләрни издәп тапалмайду.
10 |י| Йод Зион қизиниң ақсақаллири,
Йәрдә зуван сүрмәй олтармақта;
Улар башлириға топа-чаң чечишти;
Улар белигә бөз йөгивелишти;
Йерусалимниң пак қизлириниң башлири йәргә кирип кәткидәк болди.
11 |כ| Каф Мениң көзлирим тарамлиған яшлиримдин һалидин кәтти;
Ичи-бағрилирим зәрдапқа толди;
Жигирим йәр йүзигә төкүлүп парә-парә болди,
Чүнки хәлқимниң қизи набут қилинди,
Чүнки шәһәр кочилирида нарсидиләр һәм бовақлар һошсиз ятмақта.
12 |ל| Ламәд Улар шәһәр кочилирида яриланғанлардәк һалидин кәткәндә,
Анилириниң қучиғида йетип жан талашқанда,
Анилириға: «Йемәк-ичмәк нәдә?» дәп ялвурушмақта.
13 |מ| Мәм Мән дәрдиңгә гувачи болуп, сени немигә охшитармән?
Сени немигә селиштурармән, и Йерусалим қизи?

2:6 **«У Униң кәписини бағчини пачақлатқандәк пачақлатти»** — «Униң кәписи» мошу йәрдә йәнә муқәддәс ибадәтханини көрситиду; гәрчә ибадәтхана ғайәт зор имарәт болсиму, ибадәтхана Худа алдида пәқәт бир «кәпә», вақитлиқ бир нәрсә, халас. **«У ибадәт сорунлирини йоқитивәтти»** — яки «у ибадәт сорунини йоқитивәтти». Бу кейинки тәрҗимә тоғра болса, уму ибадәтханини көрситиду. **«Пәрвәрдигар Зионда һейт-байрамлар һәм шабатларни хәлқиниң есидин чиқиривәтти»** — «шабатлар», (йәни «шабат күнлири») — «шабат» дәм елиш күни, Худа Исраилға: Силәргә муқәддәс күн болсун дәп бекиткән, шәнбә күнини көрситиду.

2:8 **«Пәрвәрдигар ... униңға һалак өлчәм танисини тартип қойған»** — демәк, Һәммигә Қадир Худа Йерусалимниң һалак болушини аллиқачан тәпсилий өлчәп қойған еди.

2:9 **«Униң дәрвазилири йәр тегигә ғәриқ болуп кәтти»** — кона заманларда шәһәрниң қовуқ-дәрвазилири мөтивәрләр сорақ қилиш, несиһәт қилиш, мәслиһәт беришкә олтиридиған жай еди (5:14ни көрүң). **«Тәвраттики тәрбийә-йол- йоруқ»** — яки «Тәврат». Ибраний тилида «тәврат» дегән сөз «йол- йоруқ», «тәрбийә» дегән мәнада. **«Пәйғәмбәрлири Пәрвәрдигардин вәһий-көрүнүшләрни издәп тапалмайду»** — «пәйғәмбәрлири» Худаниң пәйғәмбәрлири әмәс, бәлки «Йәһуданиң пәйғәмбәрлири». Бу кинайилик гәп, у «сахта пәйғәмбәрләр»ни көрситиду (14-айәт, «Йәр.» 14:13-18ниму көрүң); Әзакиял пәйғәмбәр вә Йәрәмия пәйғәмбәр аллиқачан Йерусалимниң вәйран қилиниши тоғрилиқ алдин-ала тәпсилий бешарәт бәргән еди.

2:12 **«Йемәк-ичмәк нәдә?»** — ибраний тилида: «Нан-шарап нәдә?». Қурғақчилиқ түпәйлидин бәлким пәқәт шарапла қалдиму, су йоқмиду?

Саңа тәсәлли бериштә, немини саңа тәң қилармән, и Зионниң пак қизи?
Чүнки сениң яраң деңиздәк чәксиздур;
Ким сени сақайталисун?
14 |נ| Нун Пәйғәмбәрлириңниң сән үчүн көргәнлири бемәналиқ һәм ахмақлиқтур;
Улар сениң қәбиһлигиңни һеч ашкарә қилмиди,
Шундақ қилип улар сүргүн болушуңниң алдини алмиди.
Әксичә уларниң сән үчүн көргәнлири ялған бешарәтләр һәм езитқулуқлардур.
15 |ס| Самәк Йениңдин өтүватқанларниң һәммиси саңа қарап чаваклишиду;
Улар үшкиртип Йерусалимниң қизиға баш чайқашмақта: —
«Гөзәлликниң җәвһири, пүткүл җаһанниң хурсәнлиги» дәп аталған шәһәр мошумиду?».
16 |פ| Пе Барлиқ дүшмәнлириң саңа қарап ағзини йоған ечип мазақ қилмақта,
Уш-уш қилишип, чишлирини ғучурлатмақта;
Улар: «Биз уни жутувалдуқ!
Бу бәрһәқ биз күткән күндур!
Биз буни өз көзимиз билән көрүшкә муйәссәр болдуқ!» — демәктә.
17 |ע| Айин Пәрвәрдигар Өз нийәтлирини ишқа ашурди;
Қедимдин тартип Өзиниң бекиткән сөзигә әмәл қилди;
У һеч рәһим қилмай ғулатти;
У дүшмәнни үстүңдин шатландурди;
Күшәндилириңниң мүңгүзини жуқури көтәрди.
18 |צ| Тсадә Уларниң көңли Рәбгә нида қилмақта!
И Зион қизиниң сепили!
Яшлириң дәриядәк кечә-күндүз ақсун!
Өзәңгә арам бәрмә;
Яш тамчилириң тарамлаштин арам алмисун!
19 |ק| Коф Түн кечидә орнуңдин тур,
Кәчтә җесәк башлиниши билән нида қил!
Көңлүңни Рәбниң алдиға судәк төк;
Нарсидилириңниң һаяти үчүн униңға қоллириңни көтәр!
Улар барлиқ кочилириң доқмушида қәһәтчиликтин һалидин кәтмәктә.
20 |ר| Рәш Қара, и Пәрвәрдигар, ойлап баққайсән,
Сән кимгә мошундақ муамилә қилип баққан?!
Аяллар өз мевилири — әркә бовақлирини йейишкә боламду?
Каһин һәм пәйғәмбәрни Рәбниң муқәддәс җайида өлтүрүшкә боламду?!
21 |ש| Шийн Яшлар һәм қерилар кочиларда йетишмақта;

2:13 **«Мән дәрдиңгә гувачи болуп, сени немигә охшитармән? Сени немигә селиштурармән, и Йерусалим қизи? Саңа тәсәлли бериштә, немини саңа тәң қилармән, и Зионниң пак қизи?...»** — айәттики барлиқ сөзләр бәлким Зионниң дәрд-әлимини өлчигили болмайдиғанлиғини көрситиши мумкин (ахирида «яраң» тоғрилиқ сөзләйду). **«...сениң яраң деңиздәк чәксиздур»** — ибраний тилида «... сениң бөсүлгән җайиң деңиздәк чәксиздур».
2:14 **«...сән үчүн көргәнлири ялған бешарәтләр»** — «бешарәтләр» ибраний тилида «жүкләр» яки «жүклигән бешарәтләр». Адәттә «жүк» дегән сөз бешарәтниң еғирлиғини, вәзинини, муһим сөз екәнлигини көрситиду. Бу йәрдә «жүк», шүбһисизки, һәҗвий гәп болуп, мошундақ кишиләрниң «бешарәтлири» кишиләргә һеч илһам яки мәдәт бәрмәй, әксичә, әмәлийәттә, адәмләргә «еғир жүк» артидиғанлиқни көрситиду.«Езитқулуқ»ниң башқа бирхил тәрҗимиси «чиқиришқа (йәни, сүргүн болушқа) сәвәпчи» дегән болиду.
2:15 **«Йениңдин өтүватқанларниң һәммиси саңа қарап чаваклишиду»** — бу «чаваклишиш» мәсхирә қилишни билдүрсә керәк. Йәрусалемни күрситиған «гөзәлликниң җәвһири» «пүткүл җаһанниң хурсәнлиги» дегән ибариләр «Зәб.» 49:2 вә 47:3дин елинған.
2:17 **«Қедимдин тартип Өзиниң бекиткән сөзигә әмәл қилди...»** — Пәрвәрдигар узундин буян (Муса пәйғәмбәр дәвридин тартип) Исраилға бутпәрәслик вә итаәтсизликниң ақивити тоғрилиқ агаһландуруп кәлгән еди.
2:18 Йәр. 14:17; Жиғ. 1:16
2:20 Жиғ. 4:10

Пак қизлирим вә яш жигитлирим қиличлинип жиқилди;
Уларни ғәзивиң чүшкән күнидә қирдиңсән;
Уларни һеч айимай сойдуңсән.
22 |ת| Тав Сән һейт-байрам күнидә жамаәтни чақирғандәк,
Мени тәрәп-тәрәплардин бесишқа вәһимиләрни чақирдиң;
Пәрвәрдигарниң ғәзәп күнидә қачқанлар яки тирик қалғанлар йоқ еди;
Өзәм әркилитип чоң қилғанларни дүшминим йәп кәтти.

3-мунажат — Жаза вә үмүт

Азап тартқучи дәрд-әләм төкиду

3 1 |א| Аләф Мән униң ғәзәп тайиғини йәп жәбир-зулум көргән адәмдурмән.
2 Мени У һайдивәтти,
Нурға әмәс, бәлки қараңғулуққа маңдурди;
3 Бәрһәқ, У күн бойи қолини маңа қайта-қайта һужум қилдурди;
4 |ב| Бәт Әтлиримни вә терилиримни қақшал қиливәтти,
Сүйәклиримни сундурувәтти.
5 У маңа муһасирә қурди,
Өт сүйи вә жапа билән мени қапсивалди.
6 У мени өлгили узун болғанлардәк қап қараңғу жайларда турушқа мәжбур қилди.
7 |ג| Гимәл У мени чиқалмайдиған қилип читлап қоршивалди;
Зәнжиримни еғир қилди.
8 Мән вақирап нида қилсамму,
У дуайимни һеч иштимиди.
9 У йоллиримни жипсилашқан таш там билән тосувалди,
Чиғир йоллиримни әгир-тоқай қиливәтти.
10 |ד| Даләт У маңа пайлап ятқан ейиқтәк,
Пистирмида ятқан ширдәктур.
11 Мени йоллиримдин бурап тетма-титма қилди;
Мени түгәштүрди.
12 У оқясини керип,
Мени оқиниң қариси қилди.
13 |ה| Хе Оқденидики оқларни бөрәклиримгә санжитқузди.
14 Мән өз хәлқимгә рәсва объекти,
Күн бойи уларниң мәсқирә нахшисиниң нишани болдум.
15 У маңа зәрдабни тойғичә жутқузуп,
Кәкрә сүйини тойғичә ичкүзди.
16 |ו| Вав У чишлиримни шеғил ташлар билән чеқивәтти,
Мени күлләрдә түгүлдүрди;

2:22 **«Мени тәрәп-тәрәплардин бесишқа вәһимиләрни чақирдиң»** — «Йәр.» 20:3 вә 10ни көрүң.
3:1 **«Мән униң ғәзәп тайиғини йәп жәбир-зулум көргән адәмдурмән...»** — 3-бапта (1-66) сөзлигүчи бәлким Йәрәмияниң өзи; у бәзи йәрләрдә (1) «Йерусалимға вәкил болуп» сөзләйду; (2) (бизниңчә) йәнә бәзи йәрләрдә Муқәддәс Роһ униң арқилиқ Мәсиһниң гунайимиз үчүн тартидиған қурбанлиқ азаплирини алдин-ала көрситиду. **«Мән униң ғәзәп тайиғини йәп жәбир-зулум көргән адәмдурмән»** — мошу айәттики «адәм» дегән сөз, адәттә «әркәк», «оғул бала», батур-палванни көрситиду.
3:13 **«Оқденидики оқларни бөрәклиримгә санжитқузди»** — ибранийлар бөрәкни виждан яки һессиятниң мәнбәси дәп қарайтти.

17 Женим тинич-хатиржәмликтин жирақлаштурулди;
Арамбәхшниң немә екәнлигини унтуп кәттим.
18 Мән: «Дәрманим қалмиди, Пәрвәрдигардин үмүтүм қалмиди» — дедим.
19 |ז| Заин Мениң хар қилинғанлиримни, сәргәдан болғанлиримни,
Әмән вә өт сүйини йәп-ичкинимни есиңгә кәлтүргәйсән!
20 Женим буларни һәрдайим әсләватиду,
Йәргә кирип кәткидәк болмақта.
21 Лекин шуни көңлүмгә кәлтүрүп әсләймәнки,
Шуниң билән үмүт қайтидин яниду, —
22 |ח| Хәт Мана, Пәрвәрдигарниң өзгәрмәс меһриванлиқлири! Шуңа биз түгәшмидуқ;
Чүнки Униң рәһимдиллиқлириниң айиғи йоқтур;
23 Улар һәр сәһәрдә йеңилиниду;
Сениң һәқиқәт-садиқлиғиң толиму моллур!
24 Өз-өзәмгә: «Пәрвәрдигар мениң несивәмдур;
Шуңа мән Униңға үмүт бағлаймән» — дәймән.
25 |ט| Тәт Пәрвәрдигар Өзини күткәнләргә,
Өзини издигән жан егисигә меһривандур;
26 Пәрвәрдигарниң нижатини күтүш,
Уни сүкүт ичидә күтүш яхшидур.
27 Адәмниң яш вақтида боюнтуруқни көтириши яхшидур.
28 |י| Йод У йеганә болуп сүкүт қилип олтарсун;
Чүнки Рәб буни униңға жүклиди.
29 Йүзини топа-тупраққа тәккүзсун,
— Еһтимал, үмүт болуп қалар?
30 Мәңзини урғучиға тутуп бәрсун;
Тил-аһанәтләрни тойғичә ишитсун!
31 |כ| Каф Чүнки Рәб әбәдил-әбәт инсандин ваз кәчмәйду;
32 Азар бәргән болсиму,
Өзгәрмәс меһриванлиқлириниң моллуғи билән ичини ағритиду;
33 Чүнки У инсан балилирини хар қилишни яки азаплашни халиған әмәстур.
34 |ל| Ламәд Йәр йүзидики барлиқ әсирләрни аяқ астида янжишқа,

---

3:17 **«Женим тинич-хатиржәмликтин жирақлаштурулди»** — башқа бирхил тәржимиси: «Женимни тинич-хатиржәмликтин жирақлаштурдуңсән».
3:19 **«Мениң хар қилинғанлиримни, сәргәдан болғанлиримни, әмән вә өт сүйини йәп-ичкинимни есиңгә кәлтүргәйсән!»** — башқа бирхил тәржимиси: «Мениң хар қилинғанлирим, мениң сәргәрдан болғанлиримни әслисәм, әмән йегәндәк вә өт сүйини ичивалғандәк болимән».
3:21 Зәб. 72:17
3:22 **«Пәрвәрдигарниң өзгәрмәс меһриванлиқлири! Шуңа биз түгәшмидуқ;...»** — башқа бирхил тәржимиси: «Пәрвәрдигарниң өзгәрмәс меһриванлиқлири һәргиз үзүлмәйду;...»
3:22 Йәш. 1:9; һаб. 3:13
3:23 Зәб. 29:6
3:24 һаб. 2:3
3:26 **«Уни сүкүт ичидә күтүш яхшидур»** — «сүкүт ичидә» дегәнлик мошу йәрдә йәнә «сәвир-тақәт билән» дегәнниму билдүриду.
3:27 **«Адәмниң яш вақтида боюнтуруқни көтириши яхшидур»** — бу айәтниң бәлким икки мәнаси бар: — (1) адәм яш вақтида жапа-мушәқәтни көрүш яхши иштур; (2) Бабилниң боюнтуруғи жүкләнгәнләр (сүргүн болғанлар) арисидин яшлар ахирида бу боюнтуруқниң (тәхминән 60 жилдин кейин) елип ташлинишини көрәләйду. Шуңа шу чағда «боюнтуруқни көтәргән яшлар»ниң бәхити болиду; уларға нисбәтән «яшлиқта боюнтуруқни көтириш яхши иштур».
3:29 **«Йүзини топа-тупраққа тәккүзсун»** — ибраний тилида «ағзини тупраққа бастурсун». Бу һәрикәт қаттиқ дуа-тилавәт қилишни билдүриду.
3:29 Рос. 8:22

35 Һәммидин Алий Болғучиниң алдида адәмни өз һәққидин мәһрум қилишқа,
36 Инсанға өз дәвасида увал қилишқа, — Рәб буларниң һәммисигә гувачи әмәсму?
37 |מ| Мәм Рәб уни буйрумиған болса,
Ким дегинини әмәлгә ашуралисун?
38 Күлпәтләр болсун, бәхит-саадәт болсун, һәммиси Һәммидин Алий Болғучиниң ағзи-
дин кәлгән әмәсму?
39 Әнди тирик бир инсан немә дәп ағриниду,
Адәм балиси гуналириниң җазасидин немә дәп вайсайду?
40 |נ| Нун Йоллиримизни тәкшүрүп синап биләйли,
Пәрвәрдигарниң йениға йәнә қайтайли;
41 Қоллиримизни көңлимиз билән билллә әрштики Тәңригә көтирәйли!
42 Биз итаәтсизлик қилип сәндин йүз өридуқ;
Сән кәчүрүм қилмидиң.
43 |ס| Самәк Сән өзәңни ғәзәп билән қаплап, бизни қоғлидиң;
Сән өлтүрдүң, һеч рәһим қилмидиң.
44 Сән Өзәңни булут билән қаплиғансәнки,
Дуа-тилавәт униңдин һеч өтәлмәс.
45 Сән бизни хәлиқләр арисида дашқал вә нижасәт қилдиң.
46 |פ| Пе Барлиқ дүшмәнлиримиз бизгә қарап ағзини йоған ечип мазақ қилди;
47 Үстимизгә чүшти алақзадилик вә ора-қапқан,
Вәйранчилиқ һәм һалакәт.
48 Хәлқимниң қизи набут болғини үчүн,
Көзүмдин яшлар өстәң болуп ақмақта.
49 |ע| Айин Көзүм яшларни үзүлмәй төкүватиду,
Улар һеч тохталмайду,
50 Таки Пәрвәрдигар асманлардин төвәнгә нәзәр селип һалимизға қариғичә.
51 Мениң көзүм Роһумға азап йәткүзмәктә,
Шәһиримниң барлиқ қизлириниң һали түпәйлидин.
52 |צ| Тсадә Маңа сәвәпсиз дүшмән болғанлар,
Мени қуштәк һәдәп овлап кәлди.
53 Улар орида җенимни үзмәкчи болуп,
Үстүмгә ташни чөриди.
54 Сулар бешимдин тешип ақти;
Мән: «Үзүп ташландим!» — дедим.
55 |ק| Коф Һаңниң түвлиридин намиңни чақирип нида қилдим, и Пәрвәрдигар;
56 Сән авазимни аңлидиң;
Қутулдурушқа нидайимға қулиқиңни юпурувалмиғин!
57 Саңа нида қилған күнидә маңа йеқин кәлдиң,
«Қорқма» — дедиң.
58 |ר| Рәш И рәб, җенимниң дәвасини өзәң соридиң;
Сән маңа һәмҗәмәт болуп һаятимни қутқуздуң.

3:37 Зәб. 32:9
3:38 Йәш. 45:7; Ам. 3:6
3:39 **«Әнди тирик бир инсан немә дәп ағриниду, адәм балиси гуналириниң җазасидин немә дәп вайсайду?»** — гуналиримизниң тегишлик җазаси җисманий һәм роһий өлүм болса, биз тирик чағда шу тегишлик җазани техи тартмидуқ.
3:54 **«Сулар бешимдин тешип ақти; мән: «Үзүп ташландим!» — дедим»** — оқурмәнләрниң есидә барки, Йәрәмия пәйғәмбәр «су азгили»ға ташливетилгән. Лекин мошу айәтләрдә ейтилған дәрдләр әшу сәргүзәшттин ешип кетиду.

59 И Пәрвәрдигар, маңа болған уваллиқни көрдүңсән;
Мән үчүн һөкүм чиқарғайсән;
60 Сән уларниң маңа қилған барлиқ өчмәнликлирини,
Барлиқ қәстлирини көрдуңсән.
61 |ש| Шийн И Пәрвәрдигар, уларниң аһанәтлирини,
Мени барлиқ қәстлигәнлирини аңлидиңсән,
62 Маңа қарши турғанларниң шивирлашлирини,
Уларниң күн бойи кәйнимдин кусур-кусур қилишқанлирини аңлидиңсән.
63 Олтарғанлирида, турғанлирида уларға қарифайсән!
Мән уларниң мәсқирә нахшиси болдум.
64 |ת| Тав Уларниң қоллири қилғанлири бойичә, и Пәрвәрдигар, бешиға жаза яндурғайсән;
65 Уларниң көңүллирини каж қилғайсән!
Бу сениң уларға чүшидиған ләнитиң болиду!
66 Ғәзәп билән уларни қоғлиғайсән,
Уларни Пәрвәрдигарниң асманлири астидин йоқатқайсән!

4-мунажат — Харабилик ичидә турған Йерусалим

4 1 |א| Аләф Аһ! Алтун шунчә җуласиз болуп кәтти!
Сап алтун шунчә тутуқ болуп кәтти!
Муқәддәс өйдики ташлар һәр бир кочиниң бешиға төкүлүп чечилди!
2 |ב| Бәт Зионниң оғуллири шунчә қиммәтлик,
Сап алтунға тегишкүсиз еди,
Һазир сапал козилардәк,
Сапалчиниң қоли ясиғанлиричиликму қиммити йоқ дәп қариливатиду!
3 |ג| Гимәл Һәтта чилбөриләр әмчигини тутуп берип балилирини емитиду;
Лекин мениң хәлқим чөлдики төгиқушларға охшаш рәһимсиз болди.
4 |ד| Даләт Бовақниң тили уссузлуқтин таңлийиға чаплишиватиду;
Кичик балилар нан тилимәктә,
Һеч ким уларға уштуп бәрмәйватиду.
5 |ה| Хе Назу-немәтләрни йәп көнгәнләр кочиларда сарғийип жүриду;
Сөсүн кийим кийдүрүлүп чоң қилинғанлар тезәкликни қучағлап йетиватиду.
6 |ו| Вав Хәлқимниң қизиниң қәбиһлигигә чүшкән жаза Содомниң гунайиниң жазаси-
дин еғирдур;
Чүнки Содом бирақла өрүветилгән еди, һеч адәмниң қоли уни қийнимиған еди.
7 |ז| Заин Хәлқимниң «Назарий»лири болса қардин сап, сүттин ақ, тени қизил яқутлар-
дин пақирақ еди,
Тәқи-турқи көк яқуттәк еди.

4:1 **«Муқәддәс өйдики ташлар...»** — муқәддәс ибадәтханиниң тәркиби болған йоған оюлған ташларни көрситиду. Бәзи алимлар «ташлар» муқәддәс ибадәтханидики «гөһәр, яқутлар»ни көрситиду, дәп қарайду; лекин бу гөһәрләрни Небоқаднәсар миладийәдин илгәрки 605-жили Бабилға елип кәткән еди.
4:3 **«...мениң хәлқим чөлдики төгиқушларға охшаш рәһимсиз болди»** — төгиқушлар адәттә өз балилирини бақмайду; балилири өз-өзини бақиду.
4:6 **«Хәлқимниң қизиниң қәбиһлигигә чүшкән жаза Содомниң гунайиниң жазасидин еғирдур; чүнки Содом бирақла өрүветилгән еди, һеч адәмниң қоли уни қийнимиған еди»** — оқурмәнләрниң есидә барки, Худа Содом шәһириниң үстигә от-гуңгут яғдуруп жазалиған. Шуниң билән униң тартқан жазаси интайин қисқа болған, Йерусалимниңкидәк узунғичә созулған әмәс, йәнә келип у «адәмниң қоли»ниң зораванлиғиға учриған әмәс.
4:7 **«Хәлқимниң «Назарий»лири болса қардин сап, сүттин ақ, ... тәқи-турқи көк яқуттәк еди»** — «Назарий»лар

8 |ח| Хәт Һазир чирайлири қурумдин қара;
Кочиларда кишиләр тоналмиғидәк болуп қалди;
Бир терә-бир устихан болуп қалди;
У қақшаллишип яғачтәк болуп кәтти.
9 |ט| Тәт Қиличта өлтүрүлгәнләр қәһәтчиликтә өлгәнләрдин бәхитликтур;
Чүнки улар қақшал болуп кәтмәктә,
Тупрақниң мевилири болмиғачқа жиқитилмақта.
10 |י| Йод Бағри юмшақ аяллар өз қоллири билән балилирини қайнитип пишарди;
Хәлқимниң қизи набут қилинғинида балилар уларниң гөши болуп қалди.
11 |כ| Каф Пәрвәрдигар қәһрини чүширип пиғандин чиқти,
Отлуқ ғәзивини төкти;
Зионда бир от йеқип,
Униң һуллирини жутувәтти.
12 |ל| Ламәд Йәр йүзидики падишалар вә жаһанда барлиқ туруватқанлар болса,
Нә күшәндә нә дүшмәнниң Йерусалимниң қовуқлиридин бөсүп киридиғанлиғиға ишәнмәйтти.
13 |מ| Мәм Һалбуки, пәйғәмбәрлириниң гуналири түпәйлидин,
Каһинлириниң қәбиһликлири түпәйлидин,
Уларниң Зионда һәққанийларниң қанлирини төккәнлиги түпәйлидин,
— Бу иш бешиға чүшти!
14 |נ| Нун Һазир улар қарғулардәк кочиларда тенәп жүрмәктә,
Улар қанға булғанғанки,
Һеч ким кийимлиригә тәккүчи болмайду.
15 |ס| Самәқ Хәқ уларға: «Йоқулуш! Напаклар! Йоқулуш! Йоқулуш, бизгә тәккүчи болушма!» дәп вақиришмақта.
Улар қечип тәрәп-тәрәпкә сәргәрдан болуп кәтти;
Лекин әлләр: «уларниң аримизда турушиға болмайду!» — дәватиду.
16 |פ| Пе Пәрвәрдигар Өзи уларни тарқитивәтти;
У уларни қайта нәзиригә алмайду;
Каһинларниң һөрмити қилинмиди,
Яшанғанларму һеч меһриванлиқ көрмиди.
17 |ע| Айин Көзимиз ярдәмни беһудә күтүп һалидин кәтти;
Дәрвақә бизни қутқузалмиған бир әлни күтүп күзәт мунарлиримизда туруп қәлдуқ.
18 |צ| Тсадә Дүшмәнлиримиз изимиздин қоғлап жүрди;
Шуңа кочиларда жүрәлмәйттуқ;
Әҗилимиз йеқинлашти, күнлиримиз тошти;

болса мәлум мәзгилдә яки өмүрвайәт өзлирини Худаға алаһидә атап тапшурған кишиләрдур. Улар «Назарий» болған вақитта чачлирини чүшәрмәйтти, һеч қандақ һарақ-шарап ичмәйтти (Тәврат, «Чөл.» 6:1-21ни көрүң).

4:8 **«Бир терә-бир устихан болуп қалди»** — ибраний тилида: «териси устиханлириға чаплишиду».

4:13 **«Пәйғәмбәрләрниң гуналири»ни әмәс, бәлки «пәйғәмбәрлириниң гуналири»** — Исраилда турған бу «пәйғәмбәрләр» Худани әмәс, бәлки хәлиқни рази қилиш үчүн сөз қиливатқан сахта пәйғәмбәрләрни көрситиду.

4:14 **«Улар қанға булғанғанки, һеч ким кийимлиригә тәккүчи болмайду»** — Муса пәйғәмбәргә тапиланған қанун бойичә, «өлүк»кә тәккән адәм «булғанған», «напак» һесаплинатти. Өлгән нәрсиләргә яки «напак» адәмләргиму тәккән кишиләр өзлири бир мәзгилгичә «напак» болиду. Мошу каһинлар вә пәйғәмбәрләр шунчә көп адәмләрни өлтүргәнки, кийим-кечәклири һәрдайим «булғанған» болуп, һеч ким уларға тегишкә петиналмайтти.

4:16 **«Пәрвәрдигар Өзи уларни тарқитивәтти»** — ибраний тилида сөзмусөз: «Пәрвәрдигарниң йүзи уларни тарқитивәтти» дейилиду.

4:17 **«...бизни қутқузалмиған бир әл»** — Исраил һәрдайим авал Мисир билән, андин Асурийә билән иттипақ түзимәкчи болуп, улардин ярдәм сорайтти (мәсилән, 5:6ни, «Йәр.» 2:18ни көрүң).

4:17 Әз. 29:16

Чүнки әҗилимиз кәлди!
19 |ק| Коф Пейимизгә чүшкәнләр асмандики бүркүтләрдин иштик;
Тағлардиму бизни қоғлап жүгүрди,
Баявандиму бизни бөктүрмидә пайлашти.
20 |ר| Рәш Җенимизниң нәпәси болған, Пәрвәрдигарниң Мәсиһ қилғини уларниң ора-қа-
пқанлирида тутулди;
Биз у тоғрисида: «униң сайисидә әлләр арисида яшаймиз» дәп ойлидуқ!
21 |ש| Шийн И уз зиминида турғучи, Едомниң қизи, хошал-хорам яйриғин!
Лекин бу җаза қәдәһи саңиму өтиду;
Сәнму мәс болисән, яланачлинисән!
22 |ת| Тав Қәбиһлигиңниң җазасиға Хатимә берилиду, и Зион қизи;
У сени сүргүнлүккә қайта елип кәтмәйду;
Лекин, и Едом қизи, у сениң қәбиһлигиңни җазалайду;
У гуналириңни ечип ташлайду!

5-мунаҗат — Исраилниң рәһим тиләш дуаси

5 1 Бешимизға чүшкәнләрни есиңгә кәлтүргәйсән, и Пәрвәрдигар;
Қара, бизниң рәсвачилиқта қалғинимизни нәзириңгә алғайсән!
2 Мирасимиз ятларға,
Өйлиримиз яқа жутлуқларға тапшурулди.
3 Биз житим-йесирләр, атисизлар болуп қалдуқ;
Анилиримизму тул қалди.
4 Ичидиған суни сетивелишимиз керәк;
Отунни пәқәт пулға алғили болиду.
5 Бизни қоғлиғучилар тап бастуруп келиватиду;
Һалсирап, һеч арам тапалмаймиз.
6 Җан сақлиғидәк бир чишләм нанни дәп,
Мисир һәм Асурийәгә қол берип бойсунғанмиз.
7 Ата-бовилиримиз гуна садир қилип дуниядин кәтти;
Биз болсақ, уларниң қәбиһлигиниң җазасини көтиришкә қалдуқ.
8 Үстимиздин һөкүм сүргүчиләр қуллардур;
Бизни уларниң қолидин азат қилғучи йоқтур.
9 Далада қилич түпәйлидин,
Ненимизни тепишқа җенимизни тәвәккул қилмақтимиз.

4:20 **«Пәрвәрдигарниң Мәсиһ қилғини»** — Исраилниң падишасини көрситиду.
–«Мәсиһ қилиш» кона бир өрп-адәткә қаритилған. Тәвраттики бәлгүлимидә, йеңи падиша тиклиниш мурасимида бешиға пурақлиқ яғ қуюлатти. Бу «мәсиһ қилиш» (яки «мәсиһләш») дәп аталған. Кейин падиша «мәсиһ қилинған» яки «Пәрвәрдигарниң мәсиһ қилғини» («Пәрвәрдигарниң мәсиһлигини») дәп аталған. «Мәсиһ қилиш» мурасими Худаниң һоқуқи вә алаһидә ярдими униңға тапшурулғанлиғини көрситиду.
–Әйса «Мәсиһ»ниң үстигә болса яғ әмәс, бәлки Муқәддәс Роһ қуюлған.
4:21 **«И уз зиминида турғучи, Едомниң қизи, хошал-хорам яйриғин!»** — Едом Исраилға өч болуп, һәрдайим Исраилниң бешиға күлпәт чүшкәндә хуш болиду. **«Лекин бу җаза қәдәһи саңиму өтиду; сәнму мәс болисән, яланачлинисән!»** — «қәдәһ» — Худаниң ғәзивигә толған «қәдәһ»ни көрситиду (мәсилән, «Йәр.» 25:15-17, 28ни көрүң). Едом уни ичкән күнидә «яланач» болуп, дүшмәнниң һуҗумиға муһапизәтсиз қалиду, шуниңдәк булаң-талаңға учрап хиҗаләткә қалдурулиду.
5:2 **«Мирасимиз»** — Исраилға тәвә қилинған зиминини көрситиду. Худа уларға уни мирас қилған еди.
5:8 **«Үстимиздин һөкүм сүргүчиләр қуллардур»** — «қуллар» бәлким мустәбит һөкүмдарлиққа чиққан қулларни көрситиду; Тәврат «Пәнд.» 30:21-22ни көрүң.

10 Теримиз тонурдәк қизиқ,
Ачлиқ түпәйлидин қизитма бизни басмақта.
11 Зионда аяллар,
Йәһуда шәһәрлиридә пак қизлар аяқ асти қилинди.
12 Әмирләр қолидин дарға есип қоюлди;
Ақсақалларниң һөрмити һеч қилинмиди.
13 Яш жигитләр ярғунчақта жапа тартмақта,
Оғул балилиримиз отун жүкләрни йүдүп дәлдәңшип маңмақта.
14 Ақсақаллар шәһәр дәрвазисида олтармас болди;
Жигитләр нәғмә-навадин қалди.
15 Шат-хорамлиқ көңлимиздин кәтти,
Уссул ойнишимиз матәмгә айланди.
16 Бешимиздин таж жиқилди;
Һалимизға вай! Чүнки биз гуна садир қилдуқ!
17 Буниң түпәйлидин жүрәклиримиз мужулди;
Булар түпәйлидин көзлиримиз қараңғулашти —
18 — Зион теғиға қарап көзлиримиз қараңғулашти,
Чүнки у чөлдәрәп кәтти,
Чилбөрә униңда пайлап жүрмәктә.
19 Сән, и Пәрвәрдигар, мәңгүгә һөкүм сүрисән;
Тәхтиң дәвирдин-дәвиргә давамлишиду.
20 Сән немишкә бизни дайим унтуйсән?
Немишкә шунчә узунғичә биздин ваз кечисән?
21 Бизни йениңға қайтурғайсән, и Пәрвәрдигар!
Шундақ болғанда биз қайталаймиз!
Күнлиримизни қедимкидәк әслигә кәлтүргәйсән,
22 — Әгәр сән бизни мутләқ чәткә қақмиған болсаң,
Әгәр биздин чәксиз ғәзәпләнмигән болсаң!

5:14 «Ақсақаллар шәһәр дәрвазисида олтармас болди» — адәт бойичә ақсақаллар шәһәр дәрвазилирида олтирип сот-һөкүм бежа кәлтүрәтти.

Қошумчә сөз

«Жиға-зарлар» бизгә беридиған асасий хәвәр

Ибраний тилидики көп шеирларниң шундақ бир алаһидилиги барки, шеирниң муһим темиси яки хәвири дәл униң оттурисида тепилиду. Биз бу алаһидиликни «Аюп» дегән китапта байқидуқ, вә мошу мунажатларниң тәркибини охшаш дәп қараймиз. Бу азап-оқубәт, қайғу-һәсрәт вә үмүдсизликкә толған шеирларниң оттурисидин, йәни оттурисидики шеирниң дәл оттурисидин биз муну сөзләрни оқуймиз: —

«Мана, Пәрвәрдигарниң өзгәрмәс меһриванлиқлири! Шуңа биз түгәшмидуқ;
Чүнки Униң рәһимдиллиқлириниң айиғи йоқтур;
Улар һәр сәһәрдә йеңилиниду;
Сениң һәқиқәт-садиқлиғиң толиму молдур!
Өз-өзәмгә: «Пәрвәрдигар мениң несивәмдур;
Шуңа мән униңға үмүт бағлаймән» — дәймән.
Пәрвәрдигар Өзини күткәнләргә,
Өзини издигән жан егисигә меһривандур;
Пәрвәрдигарниң нижатини күтүш,
Уни сүкүт ичидә күтүш яхшидур.
Адәмниң яш вақтида боюнтуруқни көтириши яхшидур.
У йеганә болуп сүкүт қилип олтарсун;
Чүнки Рәб буни униңға жүклиди.
Йүзини топа-тупраққа тәккүзсун,
— Еһтимал, үмүт болуп қалар?
Мәңзини урғучиға тутуп бәрсун;
Тил-аһанәтләрни тойғичә ишитсун!
Чүнки Рәб әбәдил-әбәт инсандин ваз кәчмәйду;
Азар бәргән болсиму,
Өзгәрмәс меһриванлиқлириниң моллуғи билән ичини ағритиду;
Чүнки У инсан балилирини хар қилишни яки азаплашни халиған әмәстур» (3:22-33).

Биз бу хәвәрләрни мәрсийәниң Исраилларға, шуниңдәк уларға охшаш, һәр хил қайғу-һәсрәт яки азап-оқубәткә чөмгән һәрқайиси оқурмәнлиримизгә йәткүзкән асасий муһим хәвири дәп ишинимиз. Исраилға охшаш, улар бизгиму тәсәлли-үмүт йәткүзгәй. Амин!